

Хана Берфутс
Всичко, което имахме
превод: Мария Енчева

Hanna Bervoets
Alles wat er was
vertaling: Maria Encheva
blz. 4 t/m 17 van het Nederlandse e-boek

Ден 91

Не съм съвсем сигурна кой пръв нарече новата ситуация „нова ситуация“. Като че ли беше Натали. Трябва да е било на единайсетия или дванайсетия ден, във всеки случай след вечеря. Половин училищна кутийка мляко и една бисквита. Тогава беше така.

==

– Може ли един въпрос? – обади се Натали оня ден. – Колко, мислите, ще продължи това? Новата ситуация, имам предвид.

Всички я зяпнахме. Бяхме го обсъждали часове, следобеди, нощи подред. Каспар беше предложил да се подготвим психически и практически за седмици и дори месеци чакане, а аз бях отвърнала, че не бива да прибързваме със заключенията; Бари беше извикал, че тази неизвестност го побърква, а Лео му беше рекъл да се успокои, да не се побърква, понеже това нямало да направи ситуацията по-малко несигурна, а само по-неприятна.

Да, Натали знаеше какво мислим по въпроса. Вероятно знаеше и че знаем, че знае. Така че въпросът ѝ не беше въпрос, а констатация. Начин да ни припомни онова нещо. Вгледах се в краката ѝ. След ден 5 Натали не беше слагала повече обувките на токчета; по чорапогащника с телесен цвят се мяркаха черни петна. Чудех се кога ще пусне бримки.

– Според мен се опитваш да кажеш, че ще прекараме тук още известно време – обади се Лео накрая.

– Ама колко още, мамо? – изхленчи Юри. Натали не му отговори.

За миг се втренчихме смълчани в играта на Юри с празна кутийка от мляко. Той разгъна ръбчетата, наду кутийката и я метна към Лео. Лео я улови.

– Не знам колко още, човече.

– Вероятно още известно време – добави Каспар. Говореше на Юри, но всички го чухме. Стори ми се, че в този момент Натали го сръчка.

– Така че – продължи Каспар – според мен ще е по-приятно всеки да си има собствено местенце.

– Какво точно имаш предвид? – попита Лео.

– С достатъчно празни стаи разполагаме – обясни Каспар, – а киснем само в салона. И защо? Има ли логична причина да спим всички заедно в салона?

Каспар гледаше само към Лео.

– Не – отвърна Лео, – май няма логична причина.

Каспар се засмя. Рошавите му вежди се надигнаха; триумфалната усмивка на човек, който е доказал правотата си след дълги разисквания. Разисквания нямаше. Нямаше правота. Въпреки това усмивката му изглеждаше на място.

– И аз съм си мислил за класните стаи – призна Бари тихо. Аз също кимнах бавно.

Доста често се сещах за класните стаи. Още на четвъртия ден, след като спях зле заради хъркането на Каспар, въртенето на Юри и сноването, скърцането и пуфтенето на всеки, който станеше до тоалетна и евентуално ми настъпеше постелката. С други думи, отдавна се замислях дали няма да е по-практично всеки да си има своя стая. Но си казах, че ще изчакам. Току-виж съм единствената. Ще им се види странно, че искам да спя отделно. На ден 11 или 12 странностите още съществуваха.

– Така че – продължи Каспар – да поделим ли класните стаи?

Лео кимна.

– Ако всички са съгласни...

– Ако не са съгласни всички, можем да поделим стаите между хората, които са съгласни, нали?

– Да, Каспар – потвърди Лео, – така е.

– Според мен всички са съгласни – измърмори Бари. – Прав ли съм?

Стаите са общо десет. Четири горе, шест долу. Най-голямата, тази на първокласниците, е долу. Логично беше тя да е за Натали и Юри. Юри обаче настояваше за стаята с джагите.

– Ех, Юри – въздъхна Натали, – можеш да играеш на джаги, дори ако сме в друга стая.

Юри тръсна глава.

– Ами ако там спи някой?

Накрая решихме в стаята с джагите да не спи никой, така че всеки да може да играе по всяко време. Това значеше, че поне един от нас трябва да се качи на втория етаж.

– Аз принципно нямам против – каза Бари. – Но ако ще съм единственият, който спи на втория етаж, тогава всъщност ще имам на разположение четири стаи. Честно ли е?

Кимнах. Наясно бях какво цели Бари. Разпределението на стаите нямаше нищо общо с честността, само с одобрението на другите. Колективното удовлетворение винаги надделява над моралните стандарти.

В този миг и Лео кимна на Бари. Натали смънка нещо, което прозвуча като *чудесно*. Каспар предложи:

– Защо не изпратим горе и Кайлем? – Той се извърна. – *Kaylem, do you want to sleep upstairs maybe?*¹

Щом се разбрахме за стаите – Кайлем и Бари щяха да спят горе, останалите долу, – минахме на покривките. Разполагахме с три покривки. Намерили ги бяхме в учителската стая. Най-голямата беше и най-плътна: парче плат от червено кадифе, използвано вероятно за коледната трапеза. Още първата вечер решихме, че то ще е за Натали и Юри. Оставаха две покривки: найлонови, с щампи на колички. Колички с уши и очи.

– Аз не искам – побърза да заяви Лео.

– Хубаво – измърмори Каспар след него. – И аз съм си добре с якето.

Така че двамата с Бари взехме останалите покривки.

– Утре вечер ще се сменим – обещахме, – честно!

Но от онази нощ нататък всеки спеше върху собствената си постелка на собственото си място под собствената си покривка или върхна дреха.

– В такъв случай да си пренесем завивките в стаите? – предложи Бари.

„Завивки“ – помислих си аз. – Нарича покривките „завивки“. Речникът на новата ситуация.

– Окей, човек – съгласи се Лео. – Всеки да си вземе любимото одеялце.

Разсмях се. Надникнах към Каспар.

– Емиии... – Той вдигна рамене. – Щом така искате...

За миг ми се стори, че ще добави нещо, но Бари го изпревари:

– Сега ли се местим, или утре вечер?

==

Цялата дискусия продължи около час, както установих, щом надзърнах към часовника над шведската стена.

¹ Кайлем, какво ще кажеш да спиш на горния етаж? (англ.). – Б. пр.

През първите седмици не правехме нищо, без да го обсъдим предварително от край до край. Дискусиите ни ми напомняха за разговорите по време на почивка. Сутрин на верандата на къщата под наем: хайде днес да отидем на плаж, че утре май ще вали. Но ако отидем на плаж, там ли ще обядваме, или ще се приберем? Понеже ако обядваме тук, първо трябва да минем през магазина и най-добре направо да вземем неща за барбекюто. Големият магазин може би е по-зареден, но ако отидем чак до големия магазин, няма да остане време за обяд, така че най-добре да минем през малкия магазин, да отметнем тая задача преди плажа. кой ще дойде, кой ще кара, с колко пари разполагаме?

Дискусиите в новата ситуация преминаваха почти по същия начин. Само темите бяха различни. „Къде ще обядваме?“ се беше превърнало в „Първо бисквитите, или първо сухарите?“. „Кой ще дойде до магазина?“ беше станало „Да обходим ли още веднъж всички стаи?“. А „Хайде днес да отидем на плаж, че утре май ще вали“ сега звучеше като „Да изпечем мишката сега, че като спре токът, какво ще правим?“.

С времето дискусиите се разрешиха. Може би защото изборите се изчерпаха. И със сигурност защото хората намаляха.

==

Разприказвах се за почивки. Може би не ме разбираш.

Курортите, увеселителните паркове, басейните с водни пързалки, бунгалата с камини – не знам има ли ги още. И дали да си жив някога пак ще значи да работиш трийсет седмици и да почиваш две, а през тези две седмици да хващаш влак или самолет към място, където не си у дома си, но където има бели халати, в които да се размотаваш, място, от което да си купиш сувенир, да направиш снимка за хората, които не са с теб, защото искаш да знаят какво си виждал, когато те не са виждали теб.

При това за да разбереш наистина какво е то, почивката, трябва най-напред да знаеш какво е да работиш. Работата още съществува, дори в новата ситуация. Но имаше време, в което всичко можеше да е работа. Спането, храненето, рисуването, правенето на цигански колела – стига някой да ти плащаше за това. А такъв „някой“ винаги се намираще.

Моята работа например беше да говоря за триизмерни анимации на РНК мутации, затворена в малък кабинет на третия етаж на висока сграда с Бари и още няколко човека, след което да завъртам стола си, за да се вирам в остатъка от деня в

екран, пълен с водородни молекули, участници в изпитвания и кучета, резултат от кръстосване на различни породи. Понякога излизах навън, за да погледам как пушат другите. Понякога четях текст, изпъстрен таблици, които бяха изчислени от поне петима университетски преподаватели. А понякога – рядко – звънях на някой от тези университетски преподаватели, за да проверя дали се изразява достатъчно ясно, че да участва в предаването ни.

Да работя, значеше и да имам свободен уикенд: два дни, през които си пиех кафето не от картонена чашка, а от керамична. Уговорях се с хората, с които не се виждах в работно време, и на керамични чаши кафе обсъждахме случилото се през изминалите дни. Хората бързо забравяха какво съм правила в тези дни. Но това беше без значение. И аз забравях. Старата ситуация с нейните телефонни обаждания, интернет, Фейсбук и десетки други възможности да съобщиш нещо имаше за цел да постигне колективна забрава. Тя – поне на пръв поглед – беше за предпочитане пред индивидуалното забравяне.

Възможно е обаче всичко това да не ти говори нищичко. Чаша. Кръстоски. Фейсбук. Бих се радвала да ти го обясня, да, бих се радвала да ти разкажа всичко за живота, в който се редуваха почивка и работа, а вечер пускахме туйтове за телевизионните програми, които ни бяха направили впечатление. Само че не знам дали ти се слуша. Може би ще ти стане болно да прочетеш за старата ситуация. Така че позволи ми да ти разкажа какво още съществува.

==

Днес, ден 91 от взрива: Бари продължава да е зле. Когато му занесох неговата порция следобед, ми се стори, че е изчезнал.

Беше толкова тъмно и тихо, сякаш бях влязла в собствената си стая. Стаята на Бари беше точно както я бях оставила предния ден. Завесите – плътно дръпнати, „Братята с лъвски сърца“ – все така разтворена на първата страница.

Като си подреждаше стаята, Бари струпа столовете и чиновете един върху друг. На пода постели син четириъгълник, който изряза от мокета на долния етаж. До прозореца нареди две растения: едно отляво и едно отдясно.

– Да има симетрия – обясни той. – От „Наш дом“ ще се изядат от завист.

Този следобед растенията още изглеждаха здрави. Само връхчетата на листата им бяха покафенели, сякаш някой ги беше топнал в грунд. През ума ми мина песничка от филм.

Розите боядисайте в розово. Нищо че с това ги обричате. Помислете обаче за хляба си, така че действайте, ако обичате.

На дъската още стои рисунката, която направихме с Юри. Аз нарисувах къщичка, четири цветчета и овца. Юри добави няколко човечета с щръкнала коса. Кръсти ги *Bladebreakers* и под всяко сложи име: *Hiro Granger, Ray Kon, Hillary*. Бари нарисува само слънце. Слънце със слънчеви очила.

– В това няма логика – възрази Юри. – Няма логика слънцето да се пази от себе си.

– Напротив! – отговори Бари. – Всеки има нужда да се пази от себе си.

Внимателно пристъпих през прага. Бари лежеше на бюрото; беше се завил с плътната червена покривка. Изпод плата се подаваше само кичур коса.

– Бари – прошепнах аз, – как се чувстваш?

– Мерел? – изпъшка той.

– Да – потвърдих аз и се приближих. На столчето до бюрото имаше три чаши.

Точно както ги бях оставила предния ден: една до друга, със забити в съдържанието им лъжички. Оставих до тях чашата, която носех.

– Как си? – попитах отново. Покривката се раздвижи.

– Болен съм – простена Бари. – Още съм болен.

– Трябва да хапнеш – настоях аз. – Ето ти твоята порция.

Бари изпъшка.

– Не, не, съжалявам, не мога, миличка.

– Как е днес?

Извърнах се. На прага стоеше Лео, който едва не докосваше с главата си горната рамка на вратата. С няколко крачки той се озова до мен.

– Ей – повика той тихо Бари, – как си?

Бари мълчеше. Лео придърпа покривката надолу.

– Мислиш ли, че има температура? – казах аз.

Лео опипа врата на Бари.

– Трябва да хапнеш нещо, човек.

Бари обаче само изстена и се зави презглава.

С Лео стояхме, без да продумваме. И изведнъж забелязах, че Бари е добавил нещо към рисунките на дъската. В долния десен ъгъл се бяха появили имената ни, написани с бял тебешир. Не само моето, на Бари и на Юри – авторите на рисунката. Не – и тези на Каспар, Лео, Натали, дори на Кайлем. Зачудих се как да си го тълкувам. Списък на присъстващите? Имената на актьорите във финалните надписи? Надгробна плоча?

Лео разтърка покривката.

– Мисля, че трябва да го оставим на мира.

И с една ръка вдигна и четирите чаши от стола.

==

– Горещ ли ти се стори? – попитах аз, докато седяхме долу около огъня.

Лео не отговори.

– Може да е нещо от вѐн – продължих аз. – Когато Лотеке напусна, Бари затвори след нея и ето че сега само той е болен.

– Да – каза Лео, – само той...

Взираше се в огъня; пламъците осветяваха лицето му и същевременно хвърляха сенки по кожата; по слепоочията му танцуваха тъмни петна.

– А ти какво мислиш, че е нещо отвѐн ли? – обадих се пак.

– Не знам.

– Е, какво тогава?

Лео бавно поклати глава. Преди да успее да кажа още нещо, той посочи чашите от стаята на Бари.

– Започват да плесенясват. По-добре да си ги поделим.

Накриви една чаша, за да огледам съдържанието: тънък слой лепкав ориз със зелени точки. С върха на кутрето изчегърта зеленото. Избърса плесента в един молив, хвърли молива в огъня и пак се вгледа в слоя ориз.

– Тази е за мен. – После кимна към порцията, която бяхме приготвили днес. – Ти вземи тая. – Третата порция подели с чаена лъжичка: няколко зрънца за мен, няколко за него и няколко в последната чаша.

– Кайлем – провикна се Лео. Изправи се. – *Kaylem, there's more food for you!*²

² Кайлем, има още храна за теб! (англ.). – Б. пр.

==

Ето как ден 91 стана денят, в който получихме допълнително. Но не това записах в тефтера на Мелиса. В тефтера на Мелиса днес е денят, в който открих, че ти си на път. И когато открих това, реших да разкажа всичко още по-точно. Как се справяхме и как се стигна дотук. Да, всичко от самото начало.

Мисля, че това значи, че вече те обичам. Любовта е да искаш да те познават. А аз искам ти да знаеш всичко за мен. Трудното обаче е, че не съм сигурна дали ти мен ще обичаш, ако научиш всичко.

Ден 5

Изработихме си теория. Трябва да има и други хора в нашето положение. Хора, които са затворени някъде от взрива насам. У дома си, в супермаркета, във фитнеса или в друга сграда. Взривът се случи в неделя следобед. Без съмнение има хора и в църкви.

Част от хората не разполагат с много храна. Един по един ще започнат да пренебрегват инструкциите. Ще отидат до прозорците, ще открехнат завесите, накрая дори ще излязат навън. Ако се окаже възможно да стоиш навън, тези хора ще намерят други хора. Хора, които също ще излязат навън и ще намерят други хора, които ще намерят други хора, които ще намерят други хора, докато някой не намери хора, които да знаят как да оправят интернета.

Може би дотогава ще намерят и нас. Не са малко онези, които знаят, че сме тук. Колегите от редакцията. Приятелят на Бари. Управата на това училище. Мъжът на Натали. Ерик се казва. Ерик несъмнено би дошъл да си прибере жената и сина, ако можеше. Само че Ерик не идва. Лотеке не се връща. Очевидно когато напусна сградата, още не беше възможно да се стои навън. След като не се появява никой, явно не е възможно. Затова и чакаме вътре.

Не е изключено, разбира се, всички така да мислят. Всички хора, които в този момент са затворници в домовете си, в магазините или църквите, да си казват: „Няма да излизаме, докато не видим други хора“. Така никога нищо няма да се промени. Но шансът е малък. Или поне не е достатъчно голям, че да поемаме риск. Така че ще чакаме да ни намерят. По този въпрос сме единодушни.

==

Вчера сутринта Каспар рече:

– Трябва да се запасим с храна.

Когато Бари се изсмя на думите му, той го погледна въпросително.

– Извинявай – рече Бари. – Но изведнъж ми прозвуча като Чип и Дейл.

– Просто съм практичен – отвърна Каспар по-тихо.

Лео сложи ръка на рамото на Каспар.

– Идеята ти ми се струва съвсем разумна.

За да се запасим с храна, решихме да претърсим старателно всички стаи, шкафчета и салони. Според Лео щеше да е по-ефективно да работим по двойки, но Каспар предпочете да останем заедно. Казах си: той познава сградата, иска да ни разведе. Лео обаче попита:

– Нямах ни доверие ли, Каспар?

Прозвуча като шега. Каспар не се разсмя.

– Напротив, не е това причината. Вярвам ви.

Натърти на последните думи.

Неприятно ми стана от мисълта, че Каспар може да ни няма доверие. Макар мнителността му да беше донякъде оправдана. Ако бяхме тръгнали по двойки и ние с Бари бяхме намерили блокче с мюсли, сигурно щяхме да си го изядем сами. Понеже ако седем човека получат по една хапка, седем човека не получават нищо. Ако двама отхапят по четири пъти, и двамата получават по нещичко. Нищо за седмина или нещичко за двамина – решението не беше трудно. Ако сме по двама.

Десетки изследвания със студенти и човекоподобни маймуни са доказали: алтруизмът е егоизъм в овча кожа. Споделяме, защото се надяваме и другите да споделят с нас. Въпросът не е в това, *какво* правим. Важното е какво останалите *мислят*, че правим. Може би затова ми стана неприятно, че Каспар ни нямаше доверие. Който не вярва на другите, сам не споделя.

Преди да тръгнем, Каспар ни раздаде по една торба за боклук.

– Вътре ще слагаме всичко, което намерим.

– Елегантна работа – подхвърли Бари.

==

В учителската стая се натъкнахме на пакет бисквити и две бутилки вино. Кайлем посочи бурканче кондензирано мляко, качено на висок рафт. Само Лео можеше да го стигне.

Преровихме шкафчетата в класните стаи. Странно усещане: сякаш шпионирахме непознати във Фейсбук: позволено и въпреки това неприемливо.

– Като да си вра носа в живота на тия деца – отбеляза Бари. А животът на всички деца си приличаше. Все същите химикалки, същите тетрадки и същите несесери, които се продават с линейка, молив, острилка и тефтерче, твърде малко, за да си запишеш в него каквото и да било.

В едно от чекмеджетата намерих дебел розов тефтер. Беше на някоя си Мелиса, както пишеше на страницата с личните данни: “зелени очи, втори клас, 7 години“. На седем. Възраст, в която цветът на очите още има значение. Но и такава, в която нямаш домашни и важни срещи. Затова и тефтерът се оказа относително празен, макар Мелиса да беше положила усилия да измисли това-онова за розовите страници с цветни мотиви. Под “петък“ беше записала “тренировка по плуване“. Сложила беше “тренировка по плуване“ под всеки петък до края на годината. Освен тая тренировка имаше неща като “може да поиграя с Каро“, “рожден ден на черно-бялата плюшка“, “четири часът настаняване в хотел Habbo“, “може би на гости на баба“. Явно Мелиса копнееше програмата ѝ да е запълнена. Като се сдобие със задължения един ден, естествено, няма да е така доволна дните ѝ да преливат от задачи. Навярно ще се оплаква, че не ѝ е останало време да направи ябълков пай. Дотогава ще е забравила розовия тефтер, който е имала във втори клас. Ако и Мелиса още я има, разбира се.